

OPVOEDINGSSTIJLEN

Algemeen

KERK
GEZIN
JEUGD
ONDERWIJS
GEREFORMEERDE
GEMEENTEN

OPVOEDINGSSTIJLEN

©2016. Dit is een uitgave van het Deputaatschap Kerk, Gezin, Jeugd en Onderwijs (KGJO) – Gereformeerde Gemeenten. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

COLOFON:

Redactie: G.M. de Regt

Tekst: M.R. de Braal - Prins

Contact:

Deputaatschap KGJO

Houttuinlaan 7

3447 GM Woerden

T: (0348) 489968

E: coördinator@kgjo.nl

OPENING

Zingen: Psalm 103: 7; Psalm 90: 9; Psalm 139: 14; Morgenzang : 3, 4 en 5

Lezen: 1 Samuël 2

Bidden: Vraag eventueel om concrete gebedspunten van deelnemers

Vragen bij het Bijbelgedeelte

1. Zou je zelf dit Bijbelgedeelte gekozen hebben als inleiding op het thema van vanavond? Licht je antwoord toe.
2. Wat leer je van dit Bijbelgedeelte met betrekking tot opvoedingsstijlen?

UITWISSELING VAN ERVARINGEN

Opvoeden gaat niet vanzelf. Vanaf het moment dat we gedacht hebben als God te kunnen zijn, lopen we tegen de grenzen van ons eigen kunnen en willen aan. De Bijbel laat eerlijk zien dat ook ouders die de Heere van harte liefhebben, in de opvoeding fouten maken. Rebekka gaat Jakob voor in het bedriegen van vader Izak; Jakob zelf houdt er zijn lievelingen op na; Eli kijkt de andere kant op als zijn zonen zich misdragen en David houdt Absalom de hand boven het hoofd. Toegeeflijk zijn, te streng zijn, als ouders niet op een lijn zitten, we komen het in de Bijbel al tegen. Hoe is dat in ons gezin?

- Ook ouders die hun kinderen willen opvoeden tot eer van God, maken fouten. Wat is een valkuil waar jij zelf snel in stapt? Denk er even over na en deel het met elkaar.

THEORETISCH KADER

In de opvoeding is het belangrijk dat ouders samenwerken. Twee mensen uit verschillende gezinnen, misschien met een tegengesteld karakter, gaan samen een team vormen. Een uitdagende opgave! Jij vindt het belangrijk dat de kinderen elke dag op tijd op bed liggen; je man kan daar weleens de hand mee lichten als hij 's avond de oppas heeft.

In de opvoeding laat je als ouders opvoedingsgedrag zien: schreeuwen, zwijgen, straffen, belonen, een knipoog geven. Dat gedrag komt voort uit een bepaalde opvoedingsstijl. Met betrekking tot opvoedingsstijlen zijn twee zaken belangrijk:

Responsiviteit

Responsiviteit is de mate waarin ouders ingesteld zijn op de behoeften van hun kind en een warme, begrijpende en ondersteunende houding tonen. Hebben ouders oog voor signalen en gedragingen van hun kind? Mag het kind zichzelf zijn?

Controle, regels

Controle en regels hebben te maken met de mate waarin ouders structuur bieden en van hun kinderen verwachten dat zij zich houden aan de gestelde regels. Oefenen ouders controle uit en stellen zij grenzen, of laten ze het kind zijn eigen gang gaan?

Opvoedingsstijlen

In de theorie worden grofweg vier opvoedingsstijlen onderscheiden.

Opvoedingsstijl	Kenmerken	Voordelen	Nadelen
Toegeeflijk	Betrokken; weinig eisen stellen	Kinderen hebben zelfvertrouwen en zijn sociaal	Impulsieve kinderen; weinig zelfstandig; veeleisend
Onverschillig	Weinig betrokkenheid	Lijkt makkelijk	Negatief zelfbeeld; problemen op school
Autoritair	Eisen stellen; veel controle; weinig uitleg regels; straf	Duidelijkheid; gehoorzaamheid; kinderen doen het redelijk op school	Negatief zelfbeeld; weinig initiatief; in puberteit veel strijd
Autoritatief	Overleg; ouders stellen eisen; controle; openheid	Gezond zelfbeeld; verantwoordelijk	Vraagt veel van tijd en zorg van ouders

In een Bijbelse opvoedingsstijl zijn ouders betrokken op hun kinderen. Zij moedigen zelfstandig gedrag aan, maar stellen ook redelijke eisen en grenzen. Zij overleggen met hun kinderen en controleren hun gedrag. Bij overtreding volgt een straf die past bij de zwaarte van het vergrijp. Straf is niet het botvieren van de eigen frustraties en boosheid, maar het goed maken van wat in de eerste plaats ongehoorzaamheid is tegenover de Heere. De Heere laat in Zijn Woord zien dat Hij van ouders betrokkenheid verwacht. Hij verwacht dat je als ouders goed voor je kinderen zorgt en hen niet tot toorn verwekt (Efeze 6); maar ook dat het kwade bestraft wordt.

Straf lijkt langzaam maar zeker uit de opvoeding en uit het schoolleven weg te slijten. Kinderen moeten positief benaderd worden, negatief gedrag moet worden genegeerd, je moet veel beloning geven. Neem je als ouders zelf een loopje met het zoeken van het goede en het strijden tegen het verkeerde, dan kan je van je kinderen niet verwachten dat zij dat anders zullen aanpakken.

Het is belangrijk je als ouders bewust te zijn van je opvoedingsstijl, omdat het helpt om in concrete opvoedingssituaties zo goed mogelijk te handelen. Met bovenstaande afwegingen zal duidelijk zijn dat een autoritatieve opvoedingsstijl over het algemeen de beste stijl is. Opvoeden vraagt maatwerk. Elk kind heeft een eigen aanpak nodig die past bij zijn of haar eigenheid.

Opvoedersgedrag is concreet gedrag in een concrete situatie. Een opvoedingsstijl is de houding waar dit gedrag uit voortkomt.

In de opvoeding geven ouders waarden die zij belangrijk vinden door aan hun kinderen. Abstracte (opvoed)waarden als eerbied voor God, dankbaarheid, verantwoordelijkheid, eerlijkheid of respect voor anderen moeten concreet uitgewerkt worden in gedragsregels voor het leven van alledag.

“In een Bijbelse opvoedingsstijl zijn ouders betrokken op hun kinderen”

Vijf verantwoordelijkheden

Volgens professor W. ter Horst heeft een opvoeder vijf verantwoordelijkheden. Hij is:

- Schatbewaarder: een kind is een schat waar je verantwoordelijk voor bent. Als opvoeder zorg je voor het kind, bied je bescherming en veiligheid.
- Tuinier: een kind moet worden verzorgd om te kunnen groeien en te ontwikkelen. Het heeft voeding, kleding, aandacht en liefde nodig.
- Herder: een herder heeft hart voor zijn dieren. Het eerste dat hij hen daarom leert, is te gehoorzamen. Hij slaat paaltjes om te zorgen dat ze niet wegllopen of in gevaar raken.
- Gids: kinderen komen in een wereld vol uitdagingen en gevaren. De opvoeder neemt hen bij de hand en wijst ze de weg, totdat zij die – in afhankelijkheid van God – zelf kunnen vinden.
- Priester: een opvoeder wijst naar de zin van het leven en wijdt hen in in de geheimen van het leven naar Gods Woord.

VERWERKINGSVORMEN

Casus met vragen

Sara en Clemens zijn ouders van vier kinderen in de leeftijd van 2 tot 10 jaar. Sara is blij als de kinderen 's avonds op tijd op bed liggen. Ze mogen er dan niet meer uitkomen totdat ze 's morgens geroepen worden. Orde, regelmaat en duidelijkheid! Als er op een mooie zomeravond een luchtballon laag over komt varen, loopt Clemens spontaan naar boven om de oudste twee kinderen te roepen. Zij moeten dit gewoon zien en horen hoe de brander de lucht in de ballon verwarmt. Sara reageert verontwaardigd: morgen staan ze weer beneden!

1. In welke mening kun jij je vinden: in die van Sara of van Clemens? Waarom?
2. Verschillen jullie opvoedingsstijlen van elkaar? Vullen die elkaar aan of botst het op sommige momenten? Wanneer en waarover botst het?

Menno en Carola hebben afgesproken dat hun kinderen van 4 en 6 eerst het ene speelgoed op moeten ruimen voordat zij iets anders mogen pakken. Als Menno uit zijn werk komt, ligt de kamer bezaaid met speelgoed. Menno spreekt de kinderen er direct op aan. Carola sust: "Ach toe, ze zijn zo leuk aan het spelen." Menno vaart uit: "Jij altijd met je ach-toe-isme; wees nou eens consequent. Dat was de afspraak."

1. Welke opvoedwaarden zijn hier in het geding?
2. Wat hebben Menno en Caroline nodig om goed samen te kunnen werken?

Pieter (11) heeft in een boze bui zijn schoolbeker kapot gegooid. Hij moet van zijn zakgeld een nieuwe beker kopen en mag een week niet buiten spelen.

1. Beargumenteer of je dit een passende straf vindt. Hoe zou jij het aanpakken?

STELLINGEN

1. Een Bijbelse opvoedingsstijl is onmogelijk. We leven in een totaal andere cultuur en het leven anno nu vraagt andere keuzes en vaardigheden van zowel ouders als van kinderen.
2. Het gaat in de Bijbel om liefde: God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf. Dat vraagt grote terughoudendheid in het geven van straf.
3. Als vader ben je het hoofd van het gezin. Jouw opvoedingsstijl is leidend. Moeder past zich daarbij aan.

CREATIEVE VERWERKINGSVORM

Speel het spel 'Kaarten op tafel'.

Verdeel de aanwezigen in groepen van vier (of meer, afhankelijk van het aantal aanwezigen).

Een persoon kiest een vraagkaartje uit dat betrekking heeft op opvoedstijlen of opvoedwaarden.

De andere deelnemers van het groepje kiezen ieder een passend fotokaartje uit. Om beurten vertel je waarom je jouw fotokaartje hebt gekozen.

TERUGBLIK

- Vraag van elk groepje een korte reactie op de verwerking.
- Laat enkele deelnemers vertellen wat voor hen tijdens deze bijeenkomst een eyeopener was.
- Laat enkele deelnemers vertellen wat zij in de praktijk gaan toepassen.

AFSLUITER

Als opvoeder ben je schatbewaarder, tuinier, herder, gids en priester. Denk daar in de komende week eens over na. Welke verantwoordelijkheid spreekt je het meest aan of neem je het meest mee in de opvoeding?

DANKGEBED

CONCRETE TIPS

- Verschillen mogen er zijn, wederzijds begrip is wel belangrijk
- Verschil in opvoedingsstijlen kan aanvullend zijn
- Maak tijd voor elkaar als ouders en wees toegewijd
- Vermijd rivaliteit tussen ouders
- Val elkaar in het bijzijn van de kinderen niet af
- Praat conflicten over de opvoeding zo snel mogelijk uit
- Probeer bij jezelf helder te krijgen waarom je in bepaalde situaties zo op je strepen staat
- Betrokken ouders zijn aanwezige ouders

VERDER LEZEN

Handboek christelijke opvoeding; dr. J. Stolk eindredactie
Ter Horst, W. (1995). Wijs me de weg! Utrecht: Uitgeverij Kok-Kampen
Dobson, James (1991). Liefde en discipline. Kampen: Voorhoeve
De 5 talen van de liefde van kinderen; Gary Chapman

